

Ds Jaco Zuurmond

30 juni 2013 – 2e zondag van de zomer
1Koningen 19,19-21
Lukas 9,51-62

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Er zijn in een mensenleven vaak heel goede redenen om terug te blijven kijken. De woorden die ooit zijn gezegd blijven gezegd. De belediging, het onrecht dat jou is aangedaan is zó groot. Het heeft je zo diep geraakt, zo gekwetst. Elke keer weer komt het boven. Wat lang geleden is gebeurd heeft zo veel verdriet in jou gebracht, zo diep in de ziel, daar kom je nooit meer van los. Hoe lang geleden het inmiddels ook is.

Er zijn vaak zo goede redenen om niet vooruit te willen, nee - te kunnen, kijken. De rugzak die je bij je draagt zit al vol genoeg. Pijn, verdriet, en niet te vergeten woede, zijn emoties die zich heel diep in een mens kunnen nestelen. Je komt er niet alleen niet los van, het bepaalt ook je dag. Je blik op het leven. Hoe je nu reageert op de dingen heeft alles te maken met wat toen is gebeurd.

In de geschiedenis van de kerk zijn de reacties van Jezus op de mensen die hem om allerlei redenen niet kunnen volgen vaak geïnterpreteerd als zeer bits, fel, afwijzend zelfs. Wie niet meegaat als de roep van navolging klinkt, nota bene uit Jezus' eigen mond, die heeft z'n kans gemist. Die wordt, zeg maar, afgeschreven. Er is maar één optie, en dat is de totale, radicale keuze voor hem – en wie niet zó voor Jezus kiest, kiest in feite tegen hem. Jezus kent hier geen medelijden, zo lijkt het. Ongekend hard is hij: "Laat de doden hun doden begraven". De reformatie heeft deze woorden zelfs zo letterlijk gelezen dat de reformatische kerken lang de uitvaart niet als kerkelijke taak te zien. Laat staan dat er ruimte was voor het gedenken van heiligen en martelaren. Voor de doden was, volgens de reformatie, in de gemeente van Christus geen plaats. Dat is in de voorbije decennia erg veranderd – een verandering die nog steeds doorgaat. Ook in de reformatie gaan we tegenwoordig heel zorgvuldig om met de dankbaarheid voor het geleefde leven, en de gedachtenis van onze gestorvenen. Gelukkig maar, want is het uiteindelijk niet vreselijk inhumain om alleen maar aan voortuitgang te denken, zonder respect voor de doden?

Alleen al daarom vermoed ik ergens dat dát de zin toch niet kan zijn van de passage die wij vandaag lezen. Dat dit een oproep zou zijn tot totale radicaliteit, en dat ieder wordt afgeschreven die tot een dergelijke radicaliteit in de navolging niet in staat is. Daarvoor zijn de argumenten die worden aangedragen té hevig, te echt, te waar. "Sta mij toe om eerst mijn vader te begraven", "sta mij toe dat ik eerst afscheid neem van hen die in mijn huis zijn...". De mensen die door Jezus worden geroepen doen een beroep op hun respect voor de doden, en op hun respect voor de kostbaarste mensenrelaties. Niets minder dan dat. En dat zou allemaal niet meer mogen als we Jezus willen volgen? Dat wil er bij mij niet in. Dat zou, naar mijn gevoel, ook weinig heilzaam zijn.

Vooraf: dan gaan we voorbij aan de nuance die doorklinkt in het begin van de gelezen passage. Waar Jezus zijn leerlingen bestraft die willen afrekenen met de ongastvrije Samaritanen. Hun ongastvrijheid pleit zeker alleszins tegen hen. Maar dat is nog geen reden om het verterende vuur uit de hemel aan te roepen, zoals de leerlingen van Jezus in reactie voorstellen. Dan ga je van kwaad tot erger. Zeker, Jezus loopt verder. Zijn weg naar Jeruzalem. Hij laat zich door de ongastvrijheid van de Samaritanen niet ophouden. Maar hij schrijft ze ook niet af, zoals zijn leerlingen zouden willen! Hij laat zich niet verleiden tot wrok, tot verbittering. Misschien wel omdat die uiteindelijk vooral ten koste van jezelf gaat, van hemzelf zou gaan. Jezus toont vooral een heerlijke vrijheid ten opzichte van de afwijzing. Hij is voor het verder gaan van zijn weg niet afhankelijk van wie niet mee kan. Een belangrijke nuance.

Nuance klinkt ook door in de laatste verontschuldiging die klinkt: Laat mij afscheid nemen van mijn huisgenoten. Het valt op dat de Evangelist Matteus, die hetzelfde verhaal vertelt, deze verontschuldiging niet noemt. Lukas heeft dit gesprekje dus later toegevoegd aan de eerdere twee beschreven ontmoetingen. In deze verontschuldiging – sta mij eerst toe dat ik afscheid neem van hen die in mijn huis zijn - klinkt een verwijzing door naar de roeping van Elisa door de profeet Elia – dat andere verhaal dat we lezen: “Laat mij afscheid nemen van mijn vader en moeder”. En dan de reactie van Elia: Ik dwing je nergens toe. Daar klinkt ruimte in door. En respect voor onze schrik, voor onze aarzeling. Alsof Lucas/Jezus zich bewust is van de onmogelijkheid van Jezus’ roep. Wat doet Jezus ons toch aan, door die behoefte hem te volgen in ons wakker te roepen? Het aanhalen van de aarzeling van Elisa maakt de reactie van Jezus milder. Alsof hij van zijn eigen roepstem terugschrikt en zegt: ‘laat ook eigenlijk maar; als ik het onmogelijke van je vraag, het voor jou onmogelijke, iets wat ik nu niet van jou vragen kan - dan is dat ook zo. Dan ben je er op dit ogenblik niet klaar voor’. Let wel: Jezus zegt niet: ‘dan kom je niet in het Koninkrijk’. Alsof je eeuwig zieleheil verloren zou gaan, alleen omdat je je eerst ordentelijk los wilt maken van je huisgenoten. Nee, wanneer je huisgenoten dermate belangrijk zijn, doe dan daar wat daar gedaan moet worden. Alleen... weet dat de blikrichting van Jezus anders gericht is. Hij kijkt vooruit.

Misschien is het niet voor niets dat in het Evangelie van vandaag juist zo zwaarwegende voorbeelden worden aangehaald om niet met Jezus mee te kunnen gaan. Zoals gezegd: Er zijn in een mensenleven vaak heel goede redenen om terug te blijven kijken.

Maar in het gesprek met Jezus, aan het begin van zijn lange weg naar Jeruzalem, wordt wel duidelijk dát je dan naar het verleden kijkt. Dát het het verleden is dat jouw dag van vandaag bepaalt. Soms, misschien wel vaak, kan het niet anders. Maar in gesprek met Jezus krijg je wel te horen dat er ook een andere blikrichting bestaat. Misschien vandaag niet voor jou. Maar hij bestaat wel. De blik naar voren. Naar de toekomst. Naar Gods goede toekomst. En goddank is er één die zich niet van die weg af laat brengen. Die onze traagheid met scherp realisme, maar uiteindelijk ook met enige mildheid beziet, misschien wel met begrip, maar die zélf ondertussen wel verder trekt. Zich niet laat vasthouden door ons verleden.

Hij trekt verder. Maar hij wijst ons niet af als wij – nog even – blijven staan. Er zijn vaak goede argumenten voor. Zoals ook in het Evangelie.

Zijn toekomst zal uiteindelijk de Opstanding zijn. Waarin alles opgenomen is. Alle levenden. Alle doden. Alle pijn, verdriet, boosheid. En alleen al door naar hem te kijken... al kan je – even – nog niet met hem mee, ga je de dingen anders zien.

... Laat het zo zijn.

Ame